

Herrarbetsvandringar

Dalarna var tidigt överbefolkat, från 1500-talet tvingades många av landskapets invånare söka sig bort på arbete. Man gick på herrarbetsvandringar till Stockholm och andra större städer – herrarbete kallades det eftersom man arbetade åt «herrar», det vill säga folk som kunde betala. Kring 1800-talets mitt kunde upp emot 4 500 personer delta i arbetsvandringarna, de allra flesta från övre Dalarna.

Man drog iväg kring 1 maj. Vandringen på cirka 40 mil tog omkring en vecka, ungefär lika många kvinnor som män deltog. Till slåttern måste man hem till Dalarna, men framåt hösten var det dags för en ny arbetsvandring. Många gick också en extra vända fram och tillbaka för ett husförhör, ett bröllop eller annan viktig händelse på hemorten.

Dalfolket var uppskattad arbetskraft, flitiga och pålitliga arbetare. Männerna var ofta timmermän, snickare, vedsägare medan kvinnorna kunde arbeta som roddare, mursmäckor eller trädgårdskullor.

Visa hänsyn

Dalkarlsvägen har en varierad sträckning – leden går genom allt från storskog till odlade och bebyggda trakter. Det gäller att vi som vandrar visar hänsyn mot såväl människor, som djurliv och växtlighet efter vägen.

dalkarlsvagen.se

text: TINA WESTERLUND, JAN-OLOF MONTELIUS layout: FORMATA foto: JOHAN ÖRNAN, MORA BYGGDEARKIV illustration: INGRID FRÖLICH karta: © METRIA 2015 medgivande nr. 2014/09981 tryck: STRÅLINS • 2015 tryckt med bidrag från DALARNAS FÖRNÄMMES OCH HEBYGGDSFÖRBUND

Väghistoria

Dalkarlsvägen var från början alla de stigar och vägar som dalfolket använde sig av på sina herrarbetsvandringar. Många av dem är idag utplånade – överbyggda eller igenvuxna, men mycket finns kvar och ingår i det som idag är den moderna Dalkarlsvägen.

Glöm inte kartan!

Dalkarlsvägen är mestadels väl skyltad, men genom tätorter saknas markeringar helt, även andra delar kan vara omarkerade.

- En bra karta är *Lantmäteriets terrängkarta*:
- kartblad 607 Norra Stockholm

Sträckning • 37 km

- ▶ Bro (0 km)
- ▶ Sylta
- ▶ Tibble gård (7 km)
- ▶ Kungsängen
- ▶ Krönet av Dalkarlsbacken (10 km)
- ▶ Stäket
- ▶ Kallhäll (15 km)
- ▶ Säby gård (20 km)
- ▶ Barkarby borg (23 km)
- ▶ Eggeby, Järvafältet (26 km)
- ▶ Vägundergång E18
- ▶ Solna, Råsta (31 km)
- ▶ Norra begravningsplatsen (35 km)
- ▶ Norrtull/Stockholm (37 km)

följ oss på Facebook!

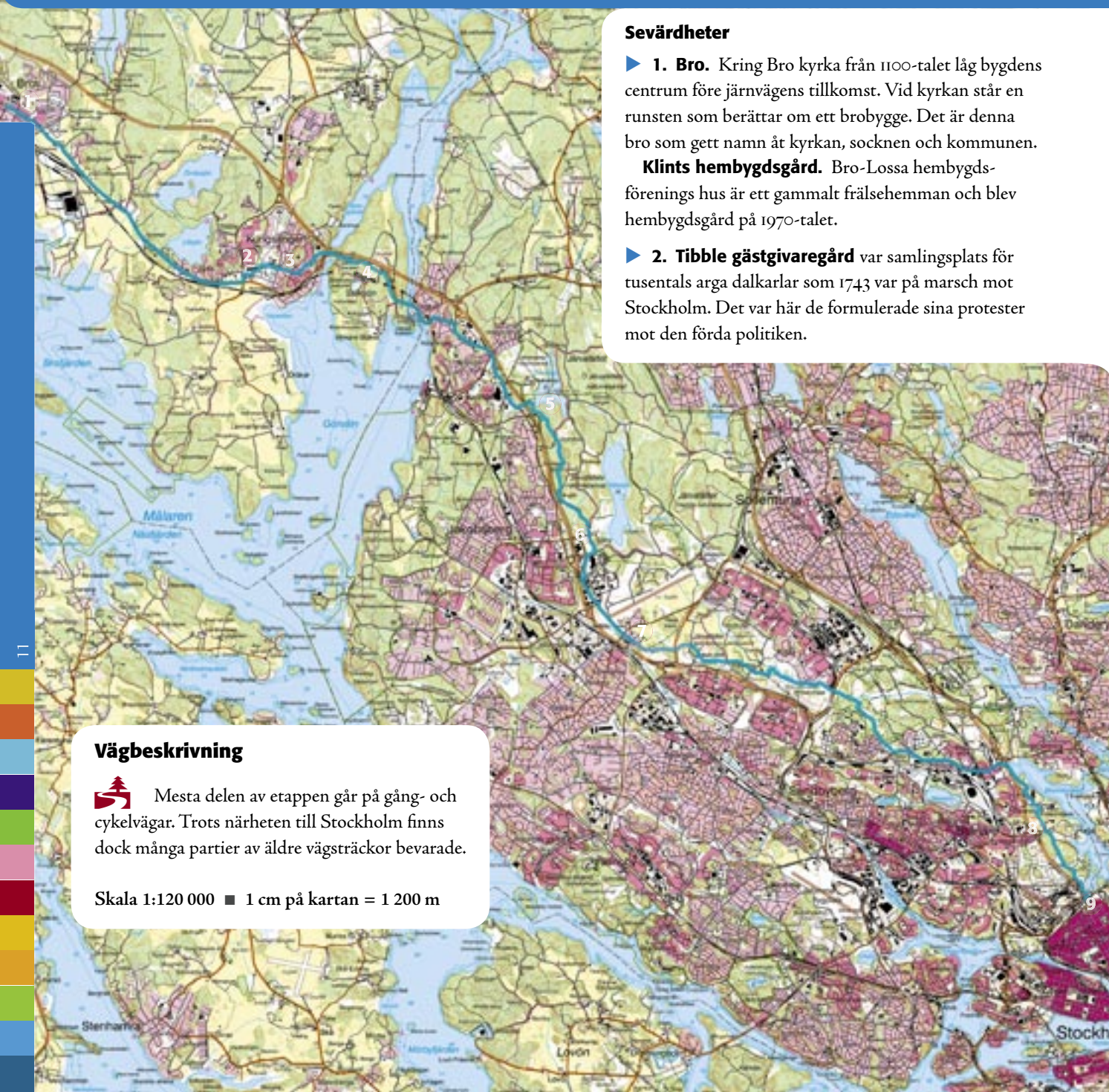
info@dalkarlsvagen.se

dalkarlsvagen.se

Dalkarlsvägen

DALFOLKETS HISTORISKA VANDRINGAR MELLAN DALARNA OCH STOCKHOLM

Sevärdheter

- ▶ **1. Bro.** Kring Bro kyrka från 1100-talet låg bygdens centrum före järnvägens tillkomst. Vid kyrkan står en runsten som berättar om ett brobygge. Det är denna bro som gett namn åt kyrkan, socknen och kommunen.
Klints hembydsgård. Bro-Lossa hembygdsförenings hus är ett gammalt frälsehemman och blev hembydsgård på 1970-talet.
- ▶ **2. Tibble gästgivaregård** var samlingsplats för tusentals arga dalkarlar som 1743 var på marsch mot Stockholm. Det var här de formulerade sina protester mot den förda politiken.

- ▶ **3. Kungsängens kyrka** är från början av 1200-talet i sina äldsta delar.
- ▶ **4. Vid Ryssgraven–Dalkarlsbacken** kan vi se fyra generationer av vägar. 1665 beordrades soldater från Kungl. Dalregementet att «*taga borth Stääks backa*» så att man skulle kunna ta sig upp med häst och vagn ur Ryssgraven.
 Jean de Vallée var arkitekt och riksvägmästaren Jacob Cossway ledde arbetet. Ny väg uppför berget byggdes på 1850-talet. Senare väg-generationer är från 1930- och 1970-talen.
- ▶ **5. Järvafältet** är ett av länets största naturreservat. Här finns landsbygd mitt bland Storstockholms förorter.
- ▶ **6. Säby gård.** Huvudbyggnaden från 1650-talet är idag hembydsgård med servering.
- ▶ **7. Barkarby torg.** Tidigare en viktig vägkorsning på gamla Enköpingsvägen. Vårdshuset Lasse-Maja, som är inrymt i den gamla gästgivaregården, har fått sitt namn efter stortjuven Lasse-Maja. Han dömdes 1812 i det gamla tingshuset för stöld av Järfällas kyrksilver.
- ▶ **8. Solna kyrka,** vackert belägen på näset mellan Brunnsviken och Ulvsundasjön, är från 1100-talet i sina äldsta delar. Kalkmålningarna från cirka 1460 tillskrivs Albertus Pictor.
Norra begravningsplatsen i Solna. Här arbetade kullor i sina färggranna sockendräkter från mitten av 1800-talet fram till 1930-talet. Här låg också stora «kullkaserner» som nu är rivna, men en mindre byggnad som minner om kullornas arbete finns fortfarande kvar.
- ▶ **9. Norrtull** var åren 1622–1810 en av Stockholms många stadstullar, där den som förde in varor till försäljning fick betala en avgift. Två tullstugor från 1740-talet finns fortfarande kvar.
 Norrtull var samlingsplats för dalfolket inför vandringarna tillbaka till Dalarna.

Vägbeskrivning

 Mesta delen av etappen går på gång- och cykelvägar. Trots närheten till Stockholm finns dock många partier av äldre vägsträckor bevarade.

Skala 1:120 000 ■ 1 cm på kartan = 1 200 m